

Fredningsnævnet for Vestsjælland
c/o Retten i Nykøbing F.
Vestensborg Allé 8
4800 Nykøbing F.

ADVOKATKATIESELSKAB
CVR-NR. 18252848

DANSKE BANK
KONTO 4183 3667332281

AMALIEGADE 12
1256 KØBENHAVN K

TLF.: 33 11 65 11
FAX: 33 11 49 11
WWW.MOLTKE-LETH.DK

ANDERS STOLTENBERG
ADVOKAT (H), PARTNER
MOB: 24 46 86 61
AS@MOLTKE-LETH.DK

KARIN NIELSEN
ADVOKATSEKRETÆR
KN@MOLTKE-LETH.DK

18. januar 2016 - j.nr. 9571-5 - as/kn

F 102/2014 – Forslag om supplerende fredning af et areal i Store Åmose.

På vegne godsejer Niels Munch Hansen, Bodal Gods, vender jeg tilbage med supplerende kommentarer til ovennævnte sag.

Kommentarer til det foreliggende fredningsforslag:

Det foreliggende fredningsforslag bør i sin helhed afvises.

På det overordnede plan er min klient uforstående overfor behovet for at inddrage yderligere ca. 24 Ha landbrugsjord under fredningen. Min klient anerkender behovet for hensigtsmæssig bevarelse af de fortidsminder, der findes på det allerede fredede areal men har hæftet sig ved, at tilsvarende bevaringshensyn ikke gør sig gældende for de arealer, der nu påtænkes inddraget under fredningen. Den nu foreslåede fredning skal alene foretages for at sikre de allerede fredede arealer mod afvanding. Det er min klients vurdering, at det foreslåede indgreb ikke står i noget rimeligt forhold til formålet, og at forslaget derfor må anses i strid med det almindeligt forvaltningsretlige proportionalitetsprincip. Ifølge Naturbeskyttelseslovens § 38, stk. 4, skal et fredningsforslag indeholde de bestemmelser, der skønnes nødvendige for at fredningsformålet kan opnås. Der ligger heri, at foranstaltninger, der er unødvendige eller mere vidtgående end påkrævet, ikke kan gennemføres.

I det foreliggende fredningsforslag og i beskrivelsen af de foranstaltninger, der agtes gennemført, er planlagt nedgravning af plastmembraner visse steder i det fredede område og langs fredningsgrænsen. Da formålet med fredningen er at hindre afdræning og udtørring af det allerede fredede område, er det min klients opfattelse, at

dette formål kan opnås ved etablering af en tæt membran langs det nuværende fredede områdes afgrænsning mod øst og sydøst. En sådan foranstaltning vil være mindre indgribende overfor min klient som lodsejer, og fredningsmyndighederne har pligt til at vælge den mindst indgribende foranstaltning til opnåelse af fredningsforslaget. Det er bemærkelsesværdigt at Naturstyrelsen ikke har foretaget analyser af mulige alternativer, f.eks. etablering af en membran, men alene har baseret sig på inddragelse af yderligere ca. 24 Ha af min klients landbrugsjord.

Forslaget er i strid med proportionalitetsprincippet og dette medfører i sig selv, at fredningsforslaget skal afvises.

Dernæst vil gennemførelse af det formål, som tilsigtes med den nu påtænkte fredning – nemlig hævnning af vandstanden på de allerede fredede områder – medføre, at hele grundlaget for fredningen i 1993 ændres afgørende. Det fremgår af den tidligere fredningskendelse, at de fredede arealer kan anvendes landbrugsmæssigt på nærmere vilkår. Dette følger af det oprindelige fredningsområdes opdeling i underområder A, B, C og D, og erstatningen til min klient blev i sin tid fastsat med direkte henvisning til disse anvendelsesmuligheder. Med den vandstandshævning, som påtænkes, vil dette i praksis være udelukket. Et så væsentligt indgreb kan kun ske ved ny kendelse.

Da der ikke er lagt op hertil endsige taget højde for en sådan væsentlig ændring af allerede gældende fredningsvilkår, gøres det gældende, at fredningsforslaget også af denne grund bør afvises.

Jeg forbeholder yderligere kommentarer til det anførte om forslagens afvisning.

Fredningsforslaget giver i øvrigt anledning til følgende kommentarer:

Bemærkninger til indledningen til fredningsforslaget:

På side 5 er det anført, at beløbet på 300.000 kr., som blev betalt til min klient i 2001 var til "erstatning for ulemper af fredningen som havde vist sig udenfor det fredede areal". Dette er ikke korrekt. Der var tale om en civilretlig aftale uden for naturfredningslovgivningen og min klient fik herved erstattet en del af de udgifter, som udarbejdelse og gennemførelse af afvandingsforanstaltninger for de ikke fredede landbrugsarealer ville medføre. Udbetaling af det pågældende beløb skete ikke med hjemmel i fredningskendelsen fra 1993, og beløbets betaling kan ikke nu bruges som løftestang for et standpunkt om, at der herved er gjort endeligt op med min klients ulemper som følge af fredningen – og da slet ikke nu, hvor yderligere et betydeligt areal agtes inddraget i fredningen.

Det nu foreliggende forslag medfører fornyede og forøgede omkostninger for min klient til udarbejdelse af nyt afvandingsprojekt, idet min klient for at sikre landbrugsarealerne uden for projektområdet fra gener fra den nu påtænkte fredning vil etablere en afværgegrøft langs fredningens afgrænsning mod syd/øst. Projektering og udførelse heraf vil blive inddraget i erstatningsopgørelsen, når den tid kommer, idet min klient kræver og forventer dækning for disse omkostninger i lighed med, hvad der blev aftalt og fastsat i forbindelse med den tidligere fredningssag.

Jeg henviser til de specifikke bemærkninger om de omgivende landbrugsarealer, der fremgår nedenfor.

Beskrivelsen i afsnit 2 er behæftet med en række faktuelle fejl.

Det er anført i billedteksten i fredningsforslaget side 7, at Åmose Å "jævnligt" går over sine bredder. Det er ikke korrekt. Det er afvandingsgrøfterne og ikke åen, der ikke kan rumme vandmængderne. For en ordens skyld henleder jeg dog på dette punkt opmærksomheden på Natur- og Miljøklagenævnets kendelse af 3. juni 2015, hvorefter Nævnet ophævede en afgørelse fra Holbæk Kommune om at vandløbets vedligeholdelse efter det gældende regulativ. Det har således formodningen for sig, at eventuelle problemer med vandføringsevnen i Åmose Å skyldes manglende eller utilstrækkelig vedligeholdelse.

I afsnit 1.4 (side 5, nederst) og afsnit 2.3 (side 8 nederst) nævnes min klients ønske om etablering af en dræningsgrøft udenfor det fredede område til sikring af dyrkningsmulighederne på de omgivende ikke fredede landbrugsarealer. Natur- og Miljøklagenævnet har ved kendelse af 24. august 2012 fastslået, at fredningsgrænsen markerer grænsen for de rådighedsindskrænkninger, som min klient skal tåle som følge af fredningen og min klient kan ikke bebrejdes for at træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre den landbrugsmæssige drift på de arealer, der ikke er fredet.

Efter en udvidelse af det fredede område vil min klient have samme behov som tidligere for afvanding af de landbrugsarealer, der skal kunne dyrkes. Jeg henviser herom til bemærkningerne nedenfor.

Forslag til fredningsbestemmelser:

I afsnittene om "Naturgenopretning" og "Arealernes drift og anvendelse" (§§ 3 og 4) bør det tilføjes, at min klient som lodsejer skal have mulighed for udførelse af nødvendige og sædvanlige vedligeholdelsesarbejder på drænanlæg og afværgegrøfter, herunder også ved færdsel og arbejde (herunder gravearbejde m.v.) på de fredede arealer.

Det er ikke korrekt, når det omhandlede areal øverst side 17 beskrives som ” ... bevarer som et eng- og moseområde”. Der er tale om, at fredningen medfører, at nuværende dyrkbar landbrugsjord ændres til muligvis ”eng- og moseområde”.

Min klient lægger til grund, at ”trampestien” forbliver hvor den er nu og at den således ikke flyttes til den nye fredningsgrænse (eller andre steder). Der er intet anført til støtte for, at stien skal flyttes til en anden placering.

I § 7 ønskes det i overensstemmelse med normal praksis tilføjet, at gennemførelse af pleje som anført skal ske uden udgift for ejeren.

Bemærkninger til fredningsforslagets bilag 6 og 7 ((Notater om Hydrologisk Bufferzone ved Kongemose-Sandlyng fredningen).

De foranstaltninger, der lægges op til i fredningsforslaget, er baseret på to notater, ”Hydrologisk bufferzone ved Kongemose-Sandlyng fredningen. Teknisk Forundersøgelse og projektforslag (Niels Riis, 6. juni 2013)” samt ”Hydrologisk Bufferzone ved Kongemose-Sandlyng fredningen, Supplerende informationer. Notat. Juli 2014 (Niels Riis, 11. juli 2014)”. Da fredningsforslaget i høj grad er baseret på de analyser og anbefalinger, som er indeholdt i disse notater, især notatet af 11. juli 2014, knytter jeg følgende kommentarer til dette sidstnævnte notat:

I analysen i notatets side 2 tages ikke højde for det forhold, at afbrydelserne i det eksisterende drænsystem medfører, at det tilbageværende areal øst for projektarealet, der lovligt kan og vil blive afdrænet, skal afdrænes gennem et drænsystem, der vil være væsentligt mere belastet end tidligere. Det tilbageværende drænsystem vil få et større opland og medmindre der tages skridt til væsentlig forbedring af de tilbageværende drænsystemer, vil de landbrugsarealer, der omgiver det påtænkt fredede areal, med stor sandsynlighed blive vandlidende. Der er derfor behov for etablering af en afvægegrøft mellem projektarealet og landbrugsjorden udenfor fredningen til sikring af effektiv bortledning af vand til Åmose Å,

I notatet tillader Niels Riis sig at anfægte nødvendigheden af dybtliggende drænsystemer i de dyrkede arealer. Anlægget skal have det nødvendige fald og terrænforholdene medfører derfor selvsagt, at ledningerne lokalt skal nedgraves i betydelig dybde.

Det er muligt, at vanstandshævningerne vil medføre risiko for periodisk oversvømmelse af grusvejen jf. bemærkningerne i notatet side 4. Det er vigtigt for min klient at understrege, at grusvejen ikke må forringes som færdselsvej for kørsel med landbrugsmaskiner m.v. gennem det fredede område. Vejen er vital for min klients mulighed for komme rundt på sin ejendom og min klient vil være meget opmærksom på, at vejen bibeholdes i fuldt farbar stand, hvilket fredningsmyndighederne har pligt til at sikre.

Endelig (notatets side 6) bemærker jeg, at min klient ikke er interesseret i en rørlagt afvandingsmulighed, der forløber inde på det fredede område. For at sikre landbrugsarealerne uden for projektområdet fra gener fra den nu påtænkte fredning vil min klient kræve etableret en afvæргеgrøft langs projektområdets afgrænsning mod syd/øst. Min klient har som bekendt Natur- og Miljøklagenævnets ord for (kendelse af 24. august 2012), at fredningsvilkårene ikke gælder udenfor det fredede område, og min klient ønsker derfor ikke at være afhængig af overholdelse af stærkt restriktive vilkår m.h.t. tilsyn, vedligeholdelse, rensning, udskiftning m.v. hvis afvandingen etableres som en rørlagt ledning.

Afvanding fra min klients landbrugsjord uden for fredningen vil derfor blive foretaget til en afvæргеgrøft, der i nødvendig dybde vil blive etableret langs hele fredningsgrænsen mod syd/sydøst fra Sandlyng Skov i syd til Åmose Å i nord jf. bemærkningerne nedenfor.

Det er endelig min vurdering, at fredningsmyndighederne skal se bort fra bemærkningerne i notatet om hvordan dræn og afvandning udenfor det fredede areal skal udføres. Dette afgøres efter de almindelige regler herom, og det er op til fredningsmyndighederne at sikre, at fredningen i sig selv opfylder sit formål indenfor det fredede område uden at gøre indgreb i dyrknings- og afvandingsmuligheder for de omliggende arealer. Min klient vil selvsagt være meget opmærksom på at sikre dette. Om dette vil medføre behov for ændrede tekniske løsninger eller andre tiltag inden for selve den påtænkte fredning, vil jeg ikke udtale mig om, men tiltag, der berører de omliggende arealer vil ikke blive accepteret.

Min klient vil tage ethvert nødvendigt skridt til sikring af de landbrugsarealer, der ikke fredes og som derfor fortsat kan afdrænes og dyrkes.

Konsekvenser af fredningen for den landbrugsmæssige drift.

Idet jeg forbeholder en samlet redegørelse m.v. når spørgsmålet om erstatning for den påtænkte fredning skal afgøres, bemærker jeg foreløbigt følgende:

Det er anført, at fredningsområdet ”i store træk” er marker i omdrift. Denne formulering er egnet til at skabe den misforståelse, at området delvist ikke dyrkes, hvilket er helt forkert. Området benyttes til en række økologiske højbærtafgrøder, herunder til økologisk frøavl. Når dette areal udtages som landbrugsjord vil det få ganske store konsekvenser for min klients drift af ejendommen, herunder m.h.t. EU-støtte. Dette vil indgå i erstatningsopgørelsen.

Det er uomtalt i fredningsforslaget, at de påtænkte foranstaltninger vil have ganske indgribende virkning for min klients benyttelse af de allerede fredede arealer. Min klient kan indenfor den nuværende fredningskendelses rammer benytte og i et vist

omfang dyrke de fredede arealer landbrugsmæssigt. Dette følger af det oprindelige fredningsområdes opdeling i underområder A, B, C og D, og erstatningen til min klient blev i sin tid fastsat med direkte henvisning til disse anvendelsesmuligheder. Med den vandstandshævning, som påtænkes, vil dette i praksis være udelukket. Et så væsentligt indgreb kan kun ske ved ny kendelse. Den tidligere udmålte erstatning betragter min klient og jeg derfor – under de nuværende omstændigheder – som en delerstatning, der skal tages op til fornyet behandling i lyset af, at vandstandshævnin-gen i praksis vil umuliggøre nogen form for landbrugsmæssig udnyttelse af store dele af de fredede arealer. Det er min foreløbige vurdering, at det foreliggende forslag vil umuliggøre al form for landbrugsmæssig udnyttelse af arealer på mindst ca. 45 Ha. Dette får alvorlige økonomiske konsekvenser for min klient, hvilket vil indgå i erstatningsopgørelsen.

For en ordens skyld gør jeg opmærksom på, at min klient nu gennem flere år som følge af først Sorø Kommunes sagsbehandling og siden behandlingen af denne fredningssag har været afskåret fra at gennemføre tilstrækkelig afvanding af landbrugsarealerne. Dette forhold skal indgå i erstatningsopgørelsen i det mindste i form af en forrentning af erstatningen fra det tidspunkt, hvor min klients i øvrigt lovlige etablering af afvandingsgrøfter er blevet forhindret.

Behov for afvanding af omgivende landbrugsarealer.

Som anført ovenfor, vil de omgivende landbrugsarealer, der ikke fredes, fortsat blive dyrket kommercielt og derfor afvandet i nødvendigt omfang. Min klient har – i lighed med tidligere – antaget grundforbedringskonsulent Kjeld Morel som rådgiver herom, og min klient har fået anbefalet etablering af en afvandingsgrøft mellem det fredede areal og de landbrugsarealer, som er beliggende mod øst og sydøst. Jeg vedlægger kopi af Kjeld Morels brev af 11. januar 2016 med foreløbigt projektforslag. Dette projekt vil i givet fald blive gennemført udenfor det fredede område jf. Natur- og Miljøklagenævnets kendelse af 24. august 2012. De herved påregnelige omkostninger vil indgå i erstatningsopgørelsen.

Begæring om aktindsigt m.v.

I det omfang mine bemærkninger ovenfor giver anledning til kommentarer fra Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening eller andre, anmoder jeg om at blive gjort bekendt hermed og om at få mulighed for gensvar inden sagen optages til afgørelse.

Jeg begærer i øvrigt fuld aktindsigt i sagen, herunder i sådanne henvendelser, som

den offentlige annoncering af fredningsforslaget har medført. Komplet kopi af nævnets sagsakter bedes derfor sendt til mig snarest muligt.

Med venlig hilsen

Anders Stoltenberg